aglasem.com

FOR PUNJAB CLASS 9 PREPARATION

PSEB 9th Class Syllabus 2027 Social Science

EXAM	YEAR	TYPE	SUBJECT
Punjab Class 9	2027	Syllabus	Social Science

ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਾਲ (2026-27)

ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ

ਨੌਵੀਂ ਪਾਠਕ੍ਰਮ

ਭੂਗੋਲ

❖ ਯੂਨਿਟ-1

- ਭਾਰਤ ਦਾ ਧਰਾਤਲ; ਨੁਹਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਰਾਤਲੀ ਭਾਗ
- ਭਾਰਤ ਦੇ ਧਰਾਤਲੀ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ
- ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਧਰਾਤਲੀ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ

❖ ਯੂਨਿਟ-2

- ਭਾਰਤ ਦੇ ਜਲਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਅੰਗ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦਰਿਆ ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਨਦੀਆਂ, ਝੀਲਾਂ ਤੇ ਸਾਗਰ, ਭਾਰਤੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
- ਦਰਿਆਈ ਜਲ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਦਮ
- ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦਰਿਆਈ ਤੇ ਨਹਿਰੀ ਸਿਸਟਮ

❖ ਯੂਨਿਟ-3

- ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਲਵਾਯੂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਉੱਤੇ ਅਸਰਪਾਊ ਤੱਤ (ਕੁਦਰਤੀ ਆਫਤ ਨਾਲ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕ ਕੇਸ ਸਟੱਡੀ ਸਮੇਤ)
- ਵਰਖਾ ਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਮੌਨਸੂਨ ਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ
- ਜਲਵਾਯੂ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾਪਣ ਵਾਲੇ ਯੰਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ

❖ ਯੂਨਿਟ-4

- ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਬਨਸਪਤੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਵੰਡ, ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਤੰਸੀਲ
- ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਵੰਡ, ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਤੰਸੀਲ
- ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਬਨਸਪਤੀ ਦੀ ਵੰਡ ਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਹੇਠ ਰਕਬੇ ਦੀ ਤੰਸੀਲ

❖ ਯੂਨਿਟ-5

- ਭਾਰਤੀ ਵਸੋਂ ਦਾ ਆਕਾਰ, ਸੂਬਾਵਾਰ ਵੰਡ, ਉਮਰ ਤੇ ਲਿੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਤਰ, ਵਸੋਂ ਤਬਾਦਲੇ, ਹਿਜਰਤ; ਜਨਸੰਖਿਆ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਤੱਤ ਵਜੋਂ
- ਸਾਖਰਤਾ, ਸਿਹਤ, ਵਾਧਾ ਦਰ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਬਣਤਰ ਤੇ ਕੌਮੀ ਵਸੋਂ ਨੀਤੀ
- ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਸੋਂ ਵੰਡ, ਸ਼ਹਿਰੀ-ਪੇਂਡੂ, ਲਿੰਗ ਅਧਾਰਤ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਬਣਤਰ

ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ

❖ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕਹਾਣੀ

- ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ- ਅਰਥ
- ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ-ਵਸਤਾਂ, ਸੇਵਾਵਾਂ, ਉਪਯੋਗਤਾ, ਕੀਮਤ, ਧਨ, ਮੁਦਰਾ, ਮੰਗ, ਪੂਰਤੀ,ਬਾ ਾਰ, ਲਾਗਤ, ਆਮਦਨ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਅਣਆਰਥਿਕ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ
- ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਲੈਣ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਾਧਨਾਂ (ਭੂਮੀ, ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀ) ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਦਾ ਬਾਕੀ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ

- ਗੈਰ ਖੇਤੀ ਕਿਰਿਆਵਾਂ–ਡੇਅਰੀ, ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ, ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ (ਪਰਿਵਹਿਣ/ਢੋਹ–ਢੁਆਈ)

❖ **ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਸਾਧਨ**

- ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨ– ਅਰਥ, ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਸਧਾਨ ਰਾਹੀਂ ਤਿੰਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ (ਮੁੱਢਲਾ,ਗੌਣ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖੇਤਰ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ
- ਔਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਅਣ ਆਰਥਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ
- ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਗੁਣਾਤਮਿਕ ਪੱਖ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
- ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਅਣ ਉਪਯੋਗੀ ਰੂਪ–ਬੇਰੁਜਗਾਰੀ।

❖ **ਗਰੀਬੀ–ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ**

- ਗਰੀਬੀ – ਅਰਥ, ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਗਰੀਬੀ (ਉਦਾਹਰਣਾ ਨਾਲ); ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ: ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਸੂਚਕ, ਪੂਰਨ ਗਰੀਬੀ
- ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਕਾਰਣ।
- ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਗਰੀਬੀ।
- ਗਰੀਬੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਾਅ।

❖ **ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅੰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ**

- ਅੰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ – ਅਰਥ ਅਤੇ ਲੋੜ
- ਅੰਨ: ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਲੋਕ
- ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅੰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸਰੋਤ ਅਤੇ ਕਿਸਮਾਂ
- ਅੰਨ ਵਿੱਚ ਸਵੈ ਪਰਿਪੂਰਣਤਾ/ਸੰਪੰਨਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
- ਅਨਾਜ ਦੀ ਖਰੀਦ–ਅੰਨ ਭੰਡਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਅਤੇ ਅੰਨ ਰਹਿਤ ਲੋਕ
- ਅੰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਰਵਜਨਿਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ–ਅਨਾਜ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਮਿਤੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ (ਅਨਾਜ, ਦੁੱਧ, ਸਬ ਜੀਆਂ) ਰਾਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਸਹਿਕਾਰੀ ਦੁਕਾਨਾਂ ਆਦਿ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਦੋ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਅਧਿਐਨ

ਇਤਿਹਾਸ

❖ **ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆਵਾਂ : ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ** (1450 ਈ.1606 ਈ.)

1. **ਪੰਜਾਬ: ਭੂਗੋਲਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ**
   - ਵੱਖ–ਵੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਾਮ
   - ਬਦਲਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰੂਪ
   - ਭੂਗੋਲਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸਤਾਵਾਂ
   - ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ
2. **ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ**
   - ਸਮਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਵਸਥਾ
   - ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ
   - ਉਦਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਘਟਨਾਵਾਂ
3. **ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਕਾਸ** (1539 ਈ.–1581ਈ.)

- ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ (1539 ਈ.-1552 ਈ.) ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ
- ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ (1552 ਈ.- 1547 ਈ.) ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ

ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ

- ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ (1574 ਈ.- 1581 ਈ.) ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ

4. **ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ: ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ**
   - ਮੁੱਢਲਾ ਜੀਵਨ -
   - ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ
   - ਸ਼ਹੀਦੀ: ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ

❖ **ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਆਵਾਂ: ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਬਦਲਦਾ ਸੰਸਾਰ**

5. **ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ:**
   - ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿੱਠਭੂਮੀ (ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸੰਕਟ)
   - ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਕ੍ਰਾਤੀ (ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ)
   - ਫਰਾਂਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜਤੰਤਰ ਦਾ ਖਾਤਮਾ
   - ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ
6. **ਰੂਸੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ:**
   - ਰੂਸ ਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ. ਪਹਿਲਾ ਦੇ ਹਾਲਾਤ
   - 1905 ਈ ਤੋਂ 1917 ਈ. ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਅੰਦੋਲਨ
   - ਪਹਿਲਾ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ (ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ) ਅਤੇ ਰੂਸੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ
   - ਰੂਸੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ

❖ **ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਸਮਾਜ**

7. **ਵਣ ਸਮਾਜ ਤੇ ਬਸਤੀਵਾਦ:**
   - ਵਣ
   - ਵਣ ਕਨੂੰਨ
   - ਬਸਤੀਵਾਦ ਅਧੀਨ ਆਏ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਵਣ ਸਮਾਜ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ
   - ਸਮਕਾਲੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਣ-ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ।
   - ਮੁੰਡਾ ਅੰਦੋਲਨ।
8. **ਪਹਿਰਾਵੇ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਇਤਿਹਾਸ:**
   - ਪਹਿਰਾਵਾ: ਸਮਾਜਿਕ ਇਤਿਹਾਸ
   - ਉਦਯੋਗਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਅਤੇ ਪਹਿਰਾਵਾ
   - ਭਾਰਤੀ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸਮੇ ਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਤੇ ਚਰਚਾ
   - ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਾਕ-ਨਿਯਮਾਵਲੀ
   - ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਲਹਿਰ ਤੇ ਖਾਦੀ
   - ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਰਾਵਾ

ਨਾਗਰਿਕ ਸ਼ਾਸਤਰ

❖ **ਵਰਤਮਾਨ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਵਿਕਾਸ, ਅਰਥ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ**

1. **ਵਰਤਮਾਨ ਲੋਕੰਤਤਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਸਤਾਰ**
   - ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ
   - ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਸਤਾਰ
   - ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ
2. **ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ**
   - ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਸਰੂਪ
   - ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ
   - ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਮਹੱਤਵ
   - ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤਾਂ

❖ **ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਸਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰ**

3. **ਭਾਰਤ ਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਸਰੂਪ:**
   - ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ
   - ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ
   - ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸੋਧ ਵਿਧੀ
4. **ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਸਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰ:**
   - ਸੰਸਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ
   - ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਦ (ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਧਾਨਪਾਲਿਕਾ)
     (ੳ) ਰਾਜ ਸਭਾ (ਅ) ਲੋਕ ਸਭਾ (ਏ) ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ

❖ **ਭਾਰਤ ਚੋਣ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ**

5. **ਲੋਕਤੰਤਰ ਅਤੇ ਚੋਣ ਰਾਜਨੀਤੀ:**
   - ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ
   - ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ
   - ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ
6. **ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ:**
   - ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ
   - ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ
   - ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ

ਵਿਤੀ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਐਨ ਸਮੱਗਰੀ

ਨੋਟ: ਨੇਤਰਹੀਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭੂਗੋਲ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਦੀ ਥਾਂ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣਗੇ।